

Wolfgang Lentz: Auf dem Dach der Welt. Mit Phonograph u. Kamera bei vergessenen Völkern des Pamir. (13×19 cm, 353 S., 36 Bil. 4 Kortskitser). Deutsche Buch-Gemeinschaft, Berlin 1931.

Forfatteren har deltaget som Filolog i den tysk-russiske Ekspedition, der under Willi Richmers' Ledelse i 1928 berejste Pamir, bl. a. ogsaa de Egne, der blev udforsket af Olufsen, som ogsaa nævnes i Bogen. Eksp. var udsendt dels af „Notgemeinschaft“ og tysk-østerigske Alpeforeninger, dels af Vidensk. Akad. i Leningrad. Foreløbige Resultater er publiceret i „Deutsche Forschung“ 10, 1929, Richmers skildrer i Ekspeditionen „Alai, Alai“, 1930.

Lentz' Opgave var ved Indsamling af Sprog- og Litteraturprøver at skaffe Materiale til Studiet af de indogermanske Restfolk i Pamir, Galchaerne eller Bjerg-Tadshikerne, der i Modsætning til de persisktalende Tadshiker i Lavlandet taler gamle østiranske Dialekter. Disse Dialekter er ofte i nærliggende Dale saa forskellige, at Nabofolkene ikke forstaar hinanden — et Forhold, der bringer den kaukasiske Sprog mangfoldighed i Erindring, og her som der har Naturforholdene som Forudsætning: den vanskelige Forbindelse over de højtliggende Passer.

De asiatiske Folke- og Kulturbevægelser har undgaaet disse af-sides Egne; de tyrkiske Steppfolk fristedes ikke af Pamirs Natur, Muhamedanismen, der fulgte med den arabiske Erobring af Turan, er den anerkendte Religionsform nominelt, men spiller dog kun en lille Rolle ved Siden af gammel Overtro. Den sidste Kulturbølge i disse Egne, Industrikulturen i sovjetrussisk Form spores endnu kun svagt i Bjergene, medens den i Lavlandet virker stærkt omformende — ikke mindst i de større Byer, Tashkent, Bokhara og Samarkand, hvor den ny Tids Trafikmidler, Dragter, Bazarvarer m. m. influerer paa Bybilledet.

Bogen er formelt en Rejseberetning; den giver antydningvis Glimt af Befolkningens Erhvervskultur, et gammelt Vandingsagerbrug (Hirse, Byg, Bælgfrugter og Græs) med lidt Kvægavl (Faar og Geder) paa Højjeldsgræsgange. Forf. er dog først og fremmest indstillet paa Undersøgelser af disse Folks Aandskultur. Gennem Skildringen af Grammofonoptagelserne i de smaa Landsbyer fremtræder et Billede af disse Bjergbønders primitive Tanke- og Følelsesliv, der ofte i Dagliglivet skjules under en tynd Fernis af islamitisk Væsenkultur, men kommer frem i deres Digte og Folkesange. Episk Digtning — Gude- og Heltesagn — kender de ikke, derimod fandt Forf. en hidtil ukendt Rigdom af stadig levende, rent lyrisk Digtning med

poetiske Billeder hentet fra Livet i de stille Alpedale og med Kærlighed — ofte ulykkelig Kærlighed som Emne. Digtene saavel som Eventyrene vidner om et Aandstrin, der ogsaa skal kunne træffes hos Thessaliens Bjergboer, hvor poetiske Vendinger og Metaforer ikke sjældent er naturligt Led i daglig Tale. Ogsaa Foraars- og Høstfesterne deltager Forf. i hos dette gamle Folk, der endnu bruger det gamle ariske Lykkesymbol, Svastika, Hagekorset, som Motiv i deres Tekstiler.

Bogen illustreres af Forf.s Folketypefotografier, af Billeder fra den „Sowkino“-Film, der blev optaget paa Rejsen, samt af nogle gode Landskabsbilleder, saaledes af den over 70 km lange Fedtschenkogletsjer. Foruden de sædvanlige Registre gør en Liste over de anvendte Fremmedord og -udtryk særdeles god Nytte i Rejsebøger af denne Art.

A x e l S c h o u.

- Landeskunde von Deutschland, udg. af Prof. N. Krebs, Berlin.
 Bind 2. Der Nordosten, af Bernhard Brandt. (15×23 cm, 148 S. 32 Kortskitser, 32 Billeder).
 Bind 3. Der Südwesten, af Norbert Krebs. (15×23 cm, 219 S. 35 Kortskitser, 32 Billeder). B. G. Teubner, Berlin-Leipzig 1931.

Denne ny „Landeskunde“, hvoraf der foreligger 2 af de planlagte 4 Bind, omfatter — i Modsætning til Brauns og Ules Værker — ikke alene Tyskland i dette Ords politiske Betydning, men medtager ogsaa de Omraader af fremmede Statslegemer, der henregnes til tysk Kulturomraade i dette Ords udvidede Betydning, f. Eks. Østerrig, Bøhmen og tysktalende Dele af Schweiz.

Stoffet behandles i en almindelig Del og i en detailleret Landskabsbeskrivelse. Den alm. Del omfatter c. $\frac{1}{3}$ af Sideantallet og giver i overskuelig Form et godt Overblik over Omraadets Tektonik, Geologi, Terrainformer, Klima, Hydrografi o. s. v. efter det almindelig benyttede „länderkundliche“ Skema. 67 Kortskitser i Teksten, udarbejdet til Værket paa Grundlag af Kortmateriale fra Specialundersøgelser, støtter Fremstillingen paa bedste Maade. At de (især i NO-Bindet) for de flestes Vedkommende er tegnet i samme Maalestok letter Anvendelsen ved indbyrdes Sammenligning meget; en Række Profiltegninger supplerer Teksten i de geologiske Afsnit.

I Skildringen af de enkelte Omraaders Anthropogeografi betones det bebyggelseshist. Stof. Naturforholdene beskrives med stadig Fremhæven af de Sider ved de geologiske, klimatiske og andre For-